Konczek József

Schéner mester

Requiescat in pace

Schéner Mihály mindig az eget nézte.

– Tudod, a fényviszonyok…

Hát persze… festőművésznek a fények, a fényviszonyok. Hm… a viszonyok…

Ülök a széken és hallgatom, miután bejöttünk az erkélyről. A mester a padlón ül törökülésben, előtte kiterítve a vászon, körötte tálkákban az olajfestékek, zöld, piros – „nem piros az te, hanem vörös…" – és sárga és kék, meg amiket most kever ki, gyorsan jár keze az ecsettel, amint sorra tunkolja a tálkákat.

– Amikor gyerek voltam, vonattal jártam iskolába, és akkor is mindig a fényeket, a színeket néztem az ablakból. Az a nagy sárga folt a repce, megfigyelted, milyen élénk színe van? A háborgós zöld a tölgy meg az akácos, idébb a nemrég szántott föld barna halmai, mellette még a tarló, a földbe kalapácsolt arany szögek…

Költő vagy, Miska… Amit végül egy harmadik vagy hányadik lapos tálkában kikever, az szürke, összemaszatolta a színeket. Nyugodt mozdulattal felviszi alapozónak a vászonra. Hm... Kimegyünk az erkélyre, megint megnézi az eget – borulásos, bárányfelhős, és az ég vizeskék színe… meglengeti a vásznat, a napnak is odakínálja kicsit, kibukkant, és vissza a szobába.

Riportermagnómat a szék lábához tettem belülről, mondom neki, Misi, mindent veszek, amit mondasz. „Vedd csak…!" – mondja. Veszem. Veszem, Miska.

A szürke alapból virágok jönnek elő – rásegít a sárgával, a kékkel… a levél persze zöld… de különös virágok, talán a margarétához hasonló ez itt, de a margaréta szirma fehér, nem ilyen… még nem láttam ilyen érdekes színt, Schéner-szín… Rám néz. Nyugtázza.

Be is fejezte. Félreteszi. Arccal a falnak. Arccal a falnak, ühüm.

Most tengert fest. Sima, nyugodt vizet. Hullámok nincsenek. Ez nem az, amit Ajvazovszkij tud, a gyöngyös tarajos nagy hullámok, a Fekete-tenger, ugye valahol Szevasztopolnál, ott, ahol Anna, Anna Ahmatova a fiúkkal csónakázott, fiatalok voltak, és Anna azt mondta, ha

nem engedik, hogy ő evezzen, akkor fejest a vízbe, és ott hagyja őket. Hát hagyták. És húzta az evezőt egészen a partig – akkor csendes volt a tenger – a tizennégy éves Anna…

A vízben Miska festményén karjukat emelő hosszú hajú lányok vannak derékig, de sok, négy-öt, és mind mosolyog…

– Voltál ott?

– Turistaút, busszal. Ott nem volt velem a készség – (te, Misi így a pásztor hívja a kovakő–acél–dohány eszközét), szóval festék meg ecset. (– Szombathelyen egy festőbarátom azt mondta, „fösték", mert úgy jobb mondani. –) Misi nem mondja, hogy fösték, s látom ám, hogy ezeket a lányokat a maga elé tett képes üdvözlőlapokról nézi le, változtat rajtuk, de a képekre nézeget… ezek tán valami örömszalon lányai, van, amelyik szembe néz, van, amelyik ellép, szép a két combja, a válla fölött nevet vissza… no, ez nem kerül a festménybe, csak a szembelányok.

Eszembe jut, hogy egy bolgár lány, egy kis szűz fürdőruhástul megmerült a vízben, s amikor följött, ijedten kapott a lányos melleihez… mert átlátszó volt a ruha anyaga, és meglepődött, hogy most olyan, mintha meztelen volna… rátapadt az anyag… dühösen kiabált aztán a partra apjának, hogy milyen fürdőruhát vett neki…

Nagyon szépek a Misi lányai. Mint a tavirózsák, úgy libegnek a vízen. És közben azon töröm a fejem, hogy Szentkuthy, talán Benedek vagy ki is… ír egy helyen a tengerben fürdőző lányokról, és el is nevezi őket. Az első Bea. A második Cea. A harmadik Dea, aztán Fea, Gea…jaj, hol olvastam…? Talán Határ Győző? Vagy aki a Fehérlófiát írta? Kemenes Géfin László? Nem tudom.

Már beszélgetünk, ő is székre ül. És a „Hargitás-darab" jut eszembe, a két öreg megy a hóban, és egyikük felmutat egy piros kis papucsot… „nézd, erre szökött el a lányod, a tengeren elvitte a fiú…" és kis lámpásokat csinálnak, ezek a szeretet lámpásai, hogy visszajöjjenek, akik elmentek… Sütő András színműve, a Nemzetiben láttam, és ott volt a páholyban Sütő András… ja, Advent a Hargitán…

Misi ad nekem egy könyvet. Az ő könyve. INFERNÓ – Bába Kft. Kiadó… én tudtam már, hogy Miska szörnyecskéket is rajzol, s meg is magyarázza szöveggel, hogy melyik micsoda… Csörmöncs-kaptáció 18/1. … Kétszarvú Ördög Kukula… Szirity… Buboréklaskagombapalaty… Magába gubbadt gnóm… (ugyanott)

„Ezeket ábrázolnom kell, hogy kitegyem magamból őket, nevet is adok nekik, mert így uralkodom rajtuk… az emberi butaságon., irigységen… jaj, mennyi Duplaszájú van, csak nézz körül…”

És vannak a könyvben alaktalan halmazatok, ezeket is mind megmagyarázza… infernális!

Utoljára a kiállításán láttam Miskát. Fogadta a gratulációkat, ott állt az általa konstruált embermagas gerenda-kocka előtt…Tudom, mások is csináltak ilyesmit… az a Svájcban lakó német, akinek a sorozatait a Szépművészeti Galéria állította ki annak idején, ifjúságom delén, „kölyökkutya koromban”…

Miska, Miska, drága barát. Pax tecum, mester.

Pomáz, 2019. július vége felé